

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК
УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

І.М. ГУДИМ

**РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ З
ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ**

Навчально-методичний посібник

Київ-2014

Гудим І.М. Розвиток пізнавальної компетентності дошкільників з порушеннями зору»: нав.-метод. посіб. / І.М.Гудим – К.: Інститут спеціальної педагогіки, 2014. – (6,0 др.арк.). – режим доступу: <http://www.ispukr.org>

У посібнику висвітлено результати дослідження актуальної проблеми формування пізнавальної компетентності дошкільників з порушеннями зору. Представлено результати аналізу загально психологічних та педагогічних досліджень пізнавального розвитку дітей дошкільного віку та результати останніх тифлопсихологічних досліджень становлення і розвитку окремих психічних пізнавальних процесів у дітей з глибокими порушеннями зору. Визначено наукові підходи до розроблення змісту навчально-методичного забезпечення формування пізнавальної компетентності.

Розвиток пізнавальної діяльності дітей з порушеннями зору відбувається за загальними законами формування психіки дітей, однак стан зору безпосередньо впливає на його динаміку. Формування і розвиток процесів пізнання у дошкільнят зі зниженим зором прямо залежить від характеру педагогічного впливу, значна роль в якому належить змістовому наповненню навчально-методичного забезпечення та організації навчання спрямованого на підвищення пізнавальної активності дітей.

Визначені напрями формування пізнавальної компетентності (загальнопізнавальний та логіко-метематичний) та її структурні компоненти (сенсорно-перцептивний, когнітивний, емоційно-ціннісний та праксичний) у дошкільників з порушеннями зору. Виділення сенсорно-перцептивного компоненту пізнавальної компетентності пов'язано з особливостями та труднощами безпосереднього сприймання та формування адекватних уявлень у дітей в умовах зорової депривації. Саме в цьому компоненті закладено основу корекційно-компенсаторного впливу при розробленні навчально-методичного забезпечення формування пізнавальної компетентності.

Представлено методики діагностування стану сформованості пізнавальної компетентності у дітей молодшого, середнього та старшого дошкільного віку, адаптовано діагностичний інструментарій та діагностично-дидактичні матеріали до зорових та перцептивних можливостей дітей.

Висвітлено результати експериментального вивчення стану пізнавальної компетентності у дошкільників з порушеннями зору. Аналіз результатів емпіричного дослідження дав змогу з'ясувати узагальнені рівні сформованості пізнавальної компетентності, експериментально перевірити доцільність та дієвість дидактичного забезпечення, проаналізувати труднощі та їх причини за визначеними компонентами. Виведено критерії аналізу стану пізнавальної компетентності для різних вікових груп дошкільників

Змістове наповнення навчально-методичного забезпечення процесу формування пізнавальної компетентності у дошкільників з порушеннями зору розроблене у відповідності визначеної компонентної структури. В основу розроблення змістового наповнення навчально-методичного

забезпечення психолого-педагогічного супроводу процесу формування пізнавальної компетентності покладено загально педагогічні принципи та спеціальні корекційно-компенсаторні завдання. Основними підходами при цьому обрано – інтеграційний та особистісно-орієнтований.

Тематика посібника відповідає Напрямку 23 «Теоретичні та методичні засади освіти дітей з особливими освітніми потребами» Основних напрямів досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні.

Зміст та обсяг науково-методичного посібника відповідають меті і завданням дослідження, визначених у Технічному завданні на виконання НДР. Заплановані завдання повністю розкриті у рукописі посібника.

Посібник підготовлений за результатами завершеної у 2014 році фундаментальної НДР “Теоретичне та методичне забезпечення формування і реалізації оновленого змісту освіти дітей з порушеннями зору” (2012-2014рр. Державний реєстраційний номер теми 0112U002166)

Теоретичне значення підготовленого посібника полягає у визначенні та науковому обґрунтуванні компонентів та напрямів формування пізнавальної компетентності дошкільників з порушеннями зору. Визначенні та реалізації методики діагностування стану сформованості пізнавальної компетентності; виявленні специфічних труднощів та обґрунтуванні шляхів їх подолання. Розробленні та обґрунтуванні компонентної моделі розвитку пізнавальної компетентності.

Практична цінність посібника визначається цілеспрямованістю його результатів на удосконалення системи дошкільної освіти дітей з порушеннями зору; забезпеченні практиків науково-обґрунтованими навчально-методичними матеріалами з розвитку сенсорно-перцептивного компоненту пізнавальної компетентності.

Посібник адресовано тифлопедагогам та вихователям дошкільних навчальних закладів для дітей з порушеннями зору, а також може бути використаний у системі післядипломної освіти працівників дошкільних навчальних закладів для дітей з порушеннями зору.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. Теоретичний аналіз проблеми пізнавальної компетентності

- 1.1. Етапи пізнавального розвитку дітей в нормі та з порушеннями зору
- 1.2. Компоненти пізнавальної компетентності
- 1.3. Методи діагностування рівнів пізнавального розвитку дошкільників з порушеннями зору.

РОЗДІЛ 2. Особливості пізнавального розвитку дошкільників з порушеннями зору

- 2.1. Методи діагностування пізнавального розвитку у дошкільників з порушеннями зору.
- 2.2. Особливості сформованості сенсорно-перцептивного, когнітивного, емоційно-ціннісного та практичного компонентів пізнавальної компетентності дошкільників з порушеннями зору.
- 2.2. Рівень інтелектуальних здібностей дошкільнят у різних видах діяльності (навчально-пізнавальній, ігровій, продуктивній).

РОЗДІЛ 3. Формування пізнавальної компетентності у дошкільників з порушеннями зору

- 3.1. Формування загальнопізнавальної компетентності.
- 3.2. Формування логіко-метематичної компетентності
- 3.3. Створення розвивального середовища в умовах дошкільного навчального закладу

ЛІТЕРАТУРА

ДОДАТКИ